

Els valencians de secà

► Gaetà Huguet Segarra (Castelló, 1882-1959) fou un líder del valencianisme polític i un activista cultural admirable. En tornar de l'exili deixà redactats uns textos sobre masoveries que foren editats pòstums, l'any 1962, sota el títol «Els valencians de secà»

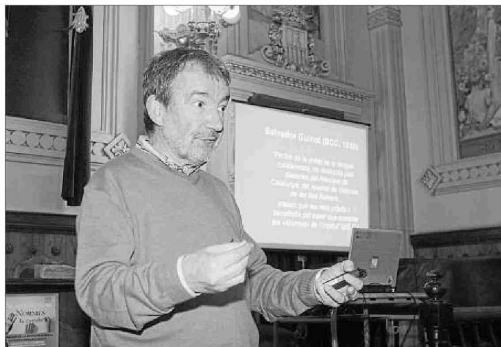
Jaume García
CASTELLÓ

■ Quan llegim els «Mots justificatius» que encapçalen aquestes «estampes velles del Maestrat» ens adonem que el desig de l'autor és «recopilar i escriure certes observacions i experiències de la vida camperola, que jo havia viscut amb molta intensitat», és a dir, un intent d'aproximació des de la seua experiència vital amb una passió profunda pel paisatge i els habitants que integren el seu propi país. Aquests textos sobre els masos sovint els considera efluvís personals de la nostàlgia que li suscitava el record del seu país durant l'exili. No aconseguia atribuir altres valors que no foren els de l'íntima satisfacció personal, sense cap interès, en definitiva, per al públic. «Són unes estampes senzilles, sense missatge ni profunditat, que només tenen una dimensió»:

Potser totes les regions amb alguna identitat definida desenvolupen una imatge estereotipada per a us d'indígenes i forasters, la que durant segles sembla que ha proposat el País Valencià seria una cosa així com la imatge del suprem optimisme agrari, el paradigma lluminós d'una societat rica i feliç sobre la seua terra.

Publicat originàriament el 1969 a València (editorial l'Estel),

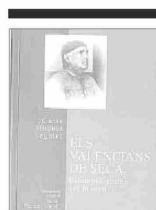

L'autor impartint una conferència. V.M.

però redactat l'estiu del 1928, Els valencians de secà se'ns presenta com a escenes autònomes, en algun cas es despleguen cap a temàtiques històriques, com «Records dels carlins entre les argelagues», i cap a reflexions socials, com «Aigua i escoles», on reflecteix la importància del patrimoni lingüístic a l'educació i la dualitat de mentalitats camp-ciutat.

La vida rural, especialment al secà de l'interior valencià, i envoltada de la solitud que imposava el mas, sempre fou radicalment austera, exempta de les prestacions mínimes de caire escolar, sanitari, assistencial o de lleure, oberta a les adversitats, sovint penosa: la biografia real del masover tipus era exacta-

ment l'antípoda de qualsevol imatge de tons idíl·lics que puga suggerir la fantasia idealitzadora. I uns personatges que El treball és per a tots els personatges com l'essència mateixa de la vida: no la comprenen sense treball; són com les peces d'un bon motor que funcionen totes alhora sense interrupcions ni reserves, sense avaries ni defalliments. Un treball que és entre ells una cosa que realitzen d'una manera inconscient, sense altres aspiracions ni desitjos que els de treballar en la casa sense mai saber per què. La copiosa exaltació literària narcisista de la zona de regadiu contrasta amb la manca d'atenció a les zones de secà del país que, tanmateix, són molt més extenses. La imatge tò-

VICENT PITARCH I ALMELA
Els valencians de secà.
Estampes velles del Maestrat
► Publicacions de la Universitat
Jaume I-Fundació Huguet (2003)

pica d'una planura ubèrrima i de vida fàcil i lluenta, ha fet oblidar la dura realitat d'un comarques muntanyoses molt més àmplies, ben aspres i subdesenrotllades.

I és quan observem el mas com un dels elements clau en la vertebració de la nostra societat. El mas s'ha guanyat un lloc d'honor entre els testimoniatges més sòlids que conservem del patrimoni cultural valencià. I caldria que aquesta societat en preguera una consciència ben viva i cabalment compromesa: amb els masos i amb la formidable densitat de valors de caire històric, arquitectònic, demogràfic, econòmic, sociològic, antropològic que acumulen.

La societat d'avui acaba de redescobrir l'interès pel coneixement i per la conservació d'elements bàsics de l'arquitect-

tura rural, com ara les neveres, els molins, les sènies o les construccions (cabanes, parets, etc.) en pedra seca, autèntics monuments. Romàntics que es delecten en la percepció estètica del paisatge o simplement el ciutatà urbà que cerca unes arrels han propiciat el retrobament dels indrets de la memòria. Nova consciència social: sensibilitat moral alternativa a la tradicional, davant la cultura que els nostres avantpassats han anat bastint al llarg dels segles i que, al capdavant, ha deixat les seues petjades en la formació de la identitat valenciana que assoleix l'era digital.

Els valencians de secà testimonien no solament l'edat d'or de la masoveria, sinó també l'anunci de la seua decadència. La decadència estava cantada, i una de les causes, la crida de la ciutat que, amb els seus cants de sirena, començava a despoblar la masoveria. Per tal de neutralitzar aquells encants seductors, es feia urgent l'exaltació del camp, identificat amb la natura, tot contraposant-lo amb la ciutat, que esdevindria paradigma de l'artifici.

Edició professional i un glosari que ens a juda amb els dialectalismes

El despoblament: la culpa que s'ermen les terres i que la gent abandone el país no és d'aquests petits propietaris de terres sense aigua, és de la gent que té diners que no és emprenedora.

«Un país de grans tossals poblats de matisses, coscolls, argelagues i romers, i al costat dels puigs, els cingles, els colls i les moles, unes petites planúries com aquesta que passegem, on a força de treballar i treballar se cullen bastants coses, perquè de tot plegat, ben garbellat i mesurat, resulta que vivim en un terreny aspre i dur». (196)